

A mű címe: Sebesült kocka
Műfaja: szobor (jelenleg két darabból álló sorozat)
Mérete: mindkét darab 33,3x33,3x33,3 cm.
Anyaga: fa és vasdrót
Készült: 2012-ben

Régóta foglalkoztat, hogy egy plasztikán belül több különböző matéria kölcsönhatása hogyan befolyásolhatja az egyes anyagok jelképtartalmát, a fogalmi jelentésváltozás, az átlényegülés hogyan történhet meg konkrét ábrázolás nélkül.

2011-ben, az OMDK-n szereplő szobrommal már ezen a problémán dolgoztam, elsősorban azonban formai megközelítésben. Akkor a koncepció előzménye egy iskolai feladat volt: természeti forma, s az abból induló asszociációkon keresztül megszülető plasztika.

Választásom a kavicsra esett, s benne az őt megdolgozó erőket elszenvedő anyag letisztult formája izgatott. Így jutottam el a tűzhöz, amivel a fát megperzseltem, majd drótkéfével a fát felcsiszolva a farostok plasztikusabb kirajzolódását értem el. Ezt az eredményt használtam aztán Tánc című szobromnál. Jelenleg is alkalmazom ezt a megoldást, de jelentős változások mentek végbe bennem a talált természeti formához való viszonyulásomban. Akkor az eredeti vizsgálódási irány, azaz hogy a megmunkáló erők miképp befolyásolják a megmunkált anyag formáját, textúráját, átváltott egy másik vágányra, nevezetesen, hogy egy élő természeti forma hogyan szervezheti meg egy másik anyag alakját, mozgását, térbeli kiterjedését.

Most viszont, jelenlegi alkotásaim előzményeként nem egy konkrét alakzatra reagáltam, inkább egy életjelenség után kutatva tártam fel új formákat. Az idén nyáron megkezdett munkám egyik darabjában pl. rozsdás rugók járnak át egy szilvafa törzset, melyet előzőleg megfaragtam a farontó bogár lárvájának féregnyomait követve. Tehát itt is megjelenik az alkalmazkodás a már meglévőhöz, csak kevésbé direkt a megközelítés. (Természetesen nemcsak a fatörzs rovartalanítása volt a célom, hanem a féreg „logikáját” követve egységes plasztika létrehozása is.) Az így keletkező járatokban vonagló-hemzsegő drótkötegek tömege az élet- akár saját létfeltételeit is megszüntetni képes-, tobzódását kezdte jelenteni számomra. Ez a formai megközelítés további követhető utakat nyitott meg: egyrészt a már említett szimbólummá lényegülés esélyét, másrészt a feltárásban rejlő lehetőségeket. Tovább lépve: nemcsak a már kész természeti forma kibontása, de egy általam kreált, kvázi naturális alakzat újra feltárása is járható út lehet. Tehát: egyrészt alkalmazkodhatok a talált tárgyhoz, s újra értelmezhetem beavatkozással, de én magam is készíthetek valamit, amit aztán kibontva új jelentésekhez férhetek hozzá. Ezért most olyan szobrokat csinálok, melyek az épülés során egyre zártabb alakot öltve szinte „fekete dobozzá” válnak, s információt csak úgy nyerhetek, ha felnyitom őket. Ez a visszazaromboló sebzés számomra is sok

meglepetést tartogat, hiszen új nézetek, felületek, formák bontakozhatnak ki, s bár én „kódoltam”, mégsem ismerem őket, csak előzetes elképzeléseim vannak róluk, s így a „visszakódolás” során az átlényegülés új aspektusát élhetem meg. Azaz felépítek valamit, amit centiről centire ismerek, majd addig építem, míg magam előtt is elzárom belső valóját. Sebet kell ejtsen rajta, hogy megint láthassam, s közben új oldalait tárhassam fel saját „teremtmenyemnek”.

A felszín kialakítása azonban további kérdéseket vetett fel. Hogyan csináljak olyan textúrát, amely természetes hatású, de nem valami ügyeskedő másolás eredménye? Most is a természetben kerestem a választ. Egy fatörzs kergét vizsgálgatva arra a (nem túl eredeti) felismerésre jutottam, hogy a természetes szépség forrása egy jól érzékelhető, de nem, vagy csak nehezen felismerhető rend. Az adott élőlényre jellemző növekedési szabályszerűség szigorú matematikáját elfedik szemünk előtt a fejlődés során a növényt érő különböző külső és belső környezeti hatások. Tehát ezt kell modelleznem: a növekedés jellegének megfelelő szabályos rendszert kell teremtenem. Így jutottam el a modulokból építkezés gondolatához. Ha egyszerű formájú (de a szimmetriától kissé eltérő alakú) darabokat nagyobb alapegységekké rakok össze, akkor- a biológiában jól ismert módon-, gazdagon variálható építőköveket kreáltam. S ha ezeket valamilyen szabály szerint rendezem el: készen van a kvázi természeti forma. Már csak a növekedés során bekövetkező, előre nem látható környezeti behatásokat kell reprodukálnom, s erre kiválóan alkalmas a tűz.

S akkor most konkrétan jelen plasztikáimról: Sebesült kockáim első darabja a már fentebb említett módszerrel épült. Egy diófa tömb volt a kiinduló pont. Ezt három irányból, egymásra merőleges furatokkal láttam el, majd elkezdtem beburkolni. Először bükkfa, majd fenyő, végül tölgyfa réteg következett. Ügyeltem arra, hogy ez az utolsó, még a test belsejéhez tartozó szelvény már egzakt kockaarányokkal rendelkezzen, hogy a kéreg megépítésében ez ne okozzon problémát. Ezek után a gondosan méretre gyalult bükkfadeszkáimat 288 db-ra szeleteltem, s minden egyes darab egyik végét ferdére vágtam. Ezeket tekintettem a „növekedés” elemi egységeinek. A 3x5,6x1,8 cm-es fadarabokat hármassával, bütüjükkel kifelé fordítva, s a harántvágott végeket egymás ellen forgatva ragasztottam össze. Így létrejött egy iránnyal rendelkező, formailag azonban nagyon egyszerű téglatest alakzat, a modul, melyből- a kocka minden oldalán-, 4x4-et egymásmellé rakva, s szigorú forgásrendbe helyezve, mintázat fejlődött. Az egzakt kockaélek kialakítását is fontosnak éreztem, hogy a majdani néző figyelme jobban fókuszálódjon a megnyitott test külső és belső része közötti feszültségre. Miután így elkészültem a felülettel, következett a sebzés, a munka egyik legizgalmasabb része, hiszen a feltárás attitűdje volt eme plasztika megalkotásának elsődleges célja. Kifűrészeltem a szobor testéből egy darabot, hogy elérjem a furatokkal ellátott belső magot. Az így keletkezett üreg, a plasztika arányaihoz alkalmazkodó- általam helyesnek vélt-, méretével azonban alig érte el a belső magot, s legfőképp annak furatait. Nagy volt a csalódásom, hiszen épp a legfontosabb cél elérése látszott megghiúsulni. Nagyobbra nem vághattam a sebet, mert a szerintem optimális arányok felborultak volna. Ezért némi pánikkal vegyes izgalommal el kezdtem az üreget, (a sebszéleket nem

bántva), homorú ívű felületek kialakításával mélyíteni, s így kezdtek a furatok előtűnni. Ennek a felületkialakításnak köszönhetően- meglepetésemre, s persze nagy öröömre-, a szabályos, egymásra merőleges lukak „megelevenedtek”, s természetes féregjáratokra emlékeztető alakzattá fejlődtek. Ezek után a 3cm vastag burkolatot megégettem, majd a hamut eltávolítottam, drótkoronggal felcsiszolva az üszkös felületet. Az eredmény további nem várt formai meglepetéssel szolgált, mert bár azt már tapasztaltam, hogy a formák lekerekedése, s (a hő hatására) a bütüjére fordított fa megrepedezése szervesülni engedí az általam képzett mintát, de arra nem számítottam, hogy ennek a mintának az árcai a lángot vezetve további formamódosulásokat okoznak, s ezzel létre jön az a kvázi hiba, melyet fentebb már említettem. Nevezetesen, hogy az élő szövet növekedése közben matematikailag leírható szabály szerint építi mintázatát, de az a különböző behatásoknak köszönhetően torzul, s épp ettől válik a mértani organikussá, a steril funkcionalitás pedig szervesen szépé.

Azért írtam le lépésről lépésre az alkotó folyamatot, mert valójában ennek a történetnek a megélése volt a legfontosabb számomra. Úgy érzem, hogy szimbolikusan a növekedve fejlődésnek, majd a sebesülésnek, s az ennek következtében a bensőben is lejárló változásnak, s ez által egy magasabb szintű fejlődésnek: az átlényegülésnek lehettem tanúja.

Második kockám reagálás az elsőre. Most nem írom le ennek a darabnak az építési menetét, (annak ellenére, hogy az előbbitől eltérő logika mentén szerveződött az alakzat), mert szeretnék inkább a két szobor együttesére koncentrálni. Méretüket azért vettem ugyanakkorára, hogy egyrészt sorozat darabjaként legyenek kezelhetők, másrészt azért, hogy fókuszáljam a figyelmet a két plasztika különbözőségére. A részletesen leírt darab sebe negatív, organikus forma, vele ellentétben a másiké egzakt élű kocka, azaz hangsúlyosan precíz mértani test. Ez az ellentételezés megjelenik a két plasztika mag-burok viszonylatában is. Az első belsőjének, szinte rendszer nélkülinek ható szerveződése a kéreg szabályos szerkezetével szemben áll, ugyanakkor a felszín hullámzó, dinamikus struktúrája utal is a magban zajló mozgásokra. Ezzel szemben a másik kocka lekerekedő, szabálytalan, öreg felszíne, még csak nem is sejteti a mag várható karakterét, ill. nem ezt az eredményt várnánk, ha mint „fekete dobozt” nyitnánk föl információért. A sebesülés fogalma is különböző úton közelíthető meg a két szoborban. Az egyikben a test sérülése a mag sérülését is jelenti, sőt a felszín sérülése csak annyiban lényeges, hogy engedni lássa a mélyben a roncsolást. A másik esetben viszont a hám sérülése kap hangsúlyt, ugyanakkor olyan nagy a mag és burok textúrája között a különbség, hogy már szinte élve nyúzásnak érezhetjük a feltárás módszerét. Más nézőpontból viszont a belső tartalom sértetlensége, originalitása kap hangsúlyt. Számomra a két doboz két karakter, vagy más megközelítésben a férfi és nő szimbolikus együtteseként is értelmezhető. Úgy érzem, külön-külön is megállják a helyüket, de együtt többértű értelmet nyerhetnek, ugyanakkor egymáshoz való viszonyuk által az egyes plasztikák önértelmezhetősége is gazdagodik.

Iskolai feladataim kapcsán találkoztam a wabi-sabi esztétikai rendszerével, mellyel való ismerkedésem során arra a következtetésre jutottam, hogy a szóban forgó, s addigra már

elkészült plasztikáim is mélyebb összefüggésbe ágyazhatók, ha az említett szemléleti módot alkalmazva folytatom munkámat.

Megkapaszkodott bennem egy gondolat a wabi-sabi kapcsán: az edény fogalma a japán gondolkodás szerint. Azt mondja: az edény „az üres mag őre”. Ez a felfogás egyrészt rezonál bennem, a jelenleg foglalkoztató plasztikai kérdéseimmel: hogyan fogalmazzam meg az ember valóját, azt a belső magot, melynek csak a burkát láthatom, hogyan nyissam meg, tárjam fel a bent rejtőzködőt, s hogyan fejezzem ki, hogy a burkok lebontása során csak újabb burkokra bukkanok...

Másrészt ez a félig nyitott, félig zárt edény a művészet szimbóluma lehet a wabi-sabi szellemében, hiszen nem teljes és nem tökéletes, s ebben rejtőzik szépsége, mert használójára vár a feladat, hogy megtöltse tartalommal.